

Iccitii Rakkoo fi Qananii Keessa jiru

Description

Namoonni baayâ€™een yommuu rakkoon isaanitti buâ€™uu ykn qananii argatan, iccitii rakkoo fi qananii kana duuba jiru hin beekan. Iccitii kana waan hin beeknef hanga Rabbii oltaâ€™aatti kafaruu gahuu. Namni iccitii ajaaâ€™ibaa sadan kana sammuutti galfate tasgabbii argata. Sababni isaas, rakkoo fi qananiin namni argatu iccitii mataa isaanii waan qabaniif inni kana yoo beeke, yeroo rakkoo hin dhamaâ€™u, yeroo qananii daangaa hin darbu. Asi gadiitti iccitii rakkoo ykn musiibaa keessa jiruu fi iccitii qananii keessa jiru ragaalee waliin ni ilaalla.

ICCITII BALAA (MUSIIBAA)

Balaan ykn rakkoon namatti buâ€™u bifa sadiiin ilaalun ni dandaâ€™ama. **1ffaa- Adabbiif, 2ffaa-qormaataaf, 3ffaa- barsiisuu fi qulqullessuuf**

Tarii jirenyea keenya keessatti balaan (musiiban) adda addaa nu qunnamu dandaâ€™u. Musiiban nu qunnaman gosoota armaan olii sadan keessaa hin bahan.

1ffaa-Adabbiif yommuu jennu namni badii osoo hojjatu daangaa Gooftaa isaa darbuun of miidha. Yeroo kana Rabbiin (subhaanahu wa taâ€™aalaa) akka gara Isaatti deebiâ€™uuf namticha ykn garee namootaa kanatti balaa (musiibaa) erga. Qurâ€™aana keessatti ni jedha:

وَلَنْذِيقَنَهُمْ مِنْ الْعَذَابِ الْأَدْنَى دُونَ الْعَذَابِ الْأَكْبَرِ لَعَلَّهُمْ

â€œ**Dhugumatti, akka isaan deebiâ€™aniif adabbiif guddaa dura adabbi xiqqaa isaan dhandhamsiifna.**â€ Suuratu As-Sajdah 32:21 (Adabbiin xiqqaan rakkolee, musiibaa, dhibee fi balaa adda addaa addunya tana keessatti nama muudataniidha. Adabbiin guddaan immoo adabbi Aakhiraati. Akka namoonni badii irraa buqqaâ€™uun gara Rabbii deebiâ€™anii amananii fi hojii gaggaarii hojjataniif, adabbi Aakhirah guddaa dura adabbi xiqqaa isaanitti buusa.) Kanaafu, namni kanniin keessaa taâ€™uu of beeke, gara Rabbii oltaâ€™aatti deebiâ€™uun, araarama kadhachuu fi hojii gaggaarii hojjachuun of dhaqqabuu dandaâ€™a.

2ffaa- qormaataaf yommuu jennu immoo wanta keessa namoota jiru ifatti baasuuf wanta hin jaallannee isaanitti buusudha. Qormaanni kuni wanta isaan keessa jiru ifatti baasa. Obsa, dhugummaa iimaanaa isaaniitii fi amaloota dhokatoo biroo ifatti baasa. Qurâ€™aana keessatti Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa ni jedha:

وَلَنَبْلُونَكُمْ بِشَيْءٍ مِّنَ الْخُوفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِّنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ
لِلثَّمَرَاتِ وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ ﴿١٥٥﴾ الَّذِينَ إِذَا أَصَبَتْهُمْ مُّصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ
جُعُونَ ﴿١٥٦﴾ أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَواتٌ مِّنْ رَّبِّهِمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُهَتَّدُونَ ﴿١٥٧﴾

â€œDhugumatti sodaa fi beela irraa wanta tokkoon, akkasumas qabeenya, lubbuu fi fuduraale irraa hirâ€™isuun isin qorra (mokkorra). Warra obsan gammachiisi. Isaan yeroo balaan isaan tuqe, â€œDhugumatti nuti kan Rabbiiti, nuti gara Isaatti deebiâ€™oodha.â€œJedhaniidha. Isaan warra faaruu fi rahmanni Gooftaa isaanii irraa taâ€™e isaan irra jiruudha. Warri suni isaanumatu qajeelfamoodha. â€œ Suuratu Al-Baqarah 2:155-157

Yeroo kanatti wanti namarraa eeggamu: obsuu, abdii qabaachu, iimaana irratti gadi dhaabbachuu fi wantoota badaa hojjachu irraa of qusachuudha.

3ffaa- barsiisuu fi qulqulleessuuf- namni osoo hojji gaarii hojjatu dogongoruu dandaâ€™a ykn hanqinna baayâ€™ee qabaachu dandaâ€™a. Balaan yommuu itti buâ€™u, of beeke of sirreessa. Hanqinna isaa ni sirreessa. Kuni isaaf barnoota. Akkasumas, hanqinna, maâ€™asiyaa fi dogongora irraa isa qulqulleessa. (Ragaa kanaa ilaali Suuratu Aali-Imraan 3:141,154) Kanaafu, musiibah (balaan) yommu sitti buâ€™u, Ar-Rahmaanin hin komatin. Ar-Rahmaan musiibah kan sitti erguuf siif rahmata gochuufi malee si miidhufi miti. Akkuma warqiin ibiddaan waddamee qulqulleefamu, namnis balaa adda addaatin qulqullaâ€™e nama gaarii fi sadarkaa guddaa irra gahu taâ€™a.

ICCITII QANANII

Qananii akka qabeenya, beekumsaa, fayyaa, aangoo fi kkf namni tokko argatus bifa sadiin ilaalun ni dandaâ€™ama. Isaaniis: 1) **Mindaa** 2) **Qormaata** 3) **Istidraaj (suuta suutan qabuuf)**

Qananiin namni tokko argatu kanniin sadiin keessaa hin bahu.

1) Namtichi muâ€™mina (nama dhugaan amane) taâ€™ee fi qananii dabalataa yoo argate, kuni mindaa wanta hojji gaarii hojjatee isaaf taâ€™uu dandaâ€™a. Fakkeenyaf, namni dhugaan Rabbitti amanee yommuu sadaqaa kenu qabeenyi isaaf ni dabalamu. Kuni isaaf mindaadha. Aakhiratti immoo mindaa kana caalu argata.

2. Qormaataf yommuu jennu â€œenamni kuni Na galateefata moo hin galateefatu?â€œ jedhe qoruuf fi ifatti baasuf Rabbiin qananii kennaaf. Namtichi muâ€™mina taâ€™ee qabeenyi, beekumsi fi sadarkaan kan isaaf dabalamu yoo taâ€™e, kuni qormaata taâ€™uu akka dandaâ€™u dagachuu hin qabu. Kanaafu, Rabbiin galateefachu qaba. Fakkeenyaf Nabii Suleymaaniif Rabbiin beekumsa,qabeenya, aangoo fi mootummaa guddaa kenneef. Garuu Suleymaan maal akka jedhe beektu? Akkana jedhe, â€œKuni tola Gooftaa kiyya irraa taâ€™eedha. Akka ani Isa galateefadhuu moo hin galateefanne na qoruuf [qananii kana naaf kenne]. Namni Isa (Rabbitiin) galateefate, kan inni galateefatu lubbuma ofiitiif. Namni kafares [lubbuma ofii miidha]. Dhugumatti Gooftaan kiyya Dureessa Arjaadha.â€œ (Suuratu Al-Naml 27:40) Kanaafu, namni tokko qananii kamiyyuu yoo argatu, Rabbitiin galateefachu qabaa malee kafaruun of miidhu hin qabu.Galateefachu yommuu jennu qananiin kuni humna keenyan osoo hin

taâ€™in Rabbiin irraa akka dhufe beeku, Rabbiin jaallachu, oftuulu dhiisu, qananii kanaan waan gaarii hojjachuu fi waan badaa ittiin hojjachuu dhiisudha.

3) Istidraaj (suuta suutaan qabuu)- namni tokko osoo badii hojjatuu qananiin isaaf yoo dabalamee,kuni istidraaj jedhama. Kana jechuun nama badaa kana Rabbiin dhumarratti adabbi hamaan isa qabuuf qananii dabalaaf. Fakkeenyaf kaafirota yeroo darbanii fi kan ammaa haa ilaallu. Rabbiin kaafirotaf qananiin kan dabaluuf isaan jaallate osoo hin taâ€™in, suutan suutan adabbii hamaan isaan qabuufi. Rabbiin namoota Isatti kafaranii fi dachii keessa badii babalâ€™isan akkamitti jaallataa? Kanaafu, namni tokko qananii kaafirootaa ilaalun of gowwoomsu hin qabu. Yoo hin tawbatin dhumti nama kafaree ibidda waan taâ€™eeef. Qurâ€™aanaa keessatti:

وَلَا يَحْسِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّمَا نُمْلِي لَهُمْ خَيْرٌ لَا نَفْسٍ هُمْ إِنَّمَا نُمْلِي لَهُمْ
 لِيزَدَادُوا إِثْمًا وَلَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ

â€œWarri kafaran [adabbii] isaaniif tursiisuun gaarii isaaniif taâ€™uu akka hin yaanne. Kan Nuti isaaniif tursiisnuuf akka badii dabalataniif qofa. Isaaniif adaba xiqqeessatu jira.â€ Suuratu Aali-Imraan 3:178

Kitaaba wabii: [Ibtilaaâ€™u iraadati](#)-80-84, Abdurahmaan Habanka

Balâ€™innaan yeroo qormaataa wanta namarra barbaadamu beekuuf kitaaba kana dubbisuun ni dandaâ€™ama:<https://sammubani.files.wordpress.com/2020/03/kaayyoo-jireenyi-tuni-fi-ilmi-namaa-ittiumamanifi.pdf>

Date Created

November 7, 2018

Author

admin